

Definiții Adevăr

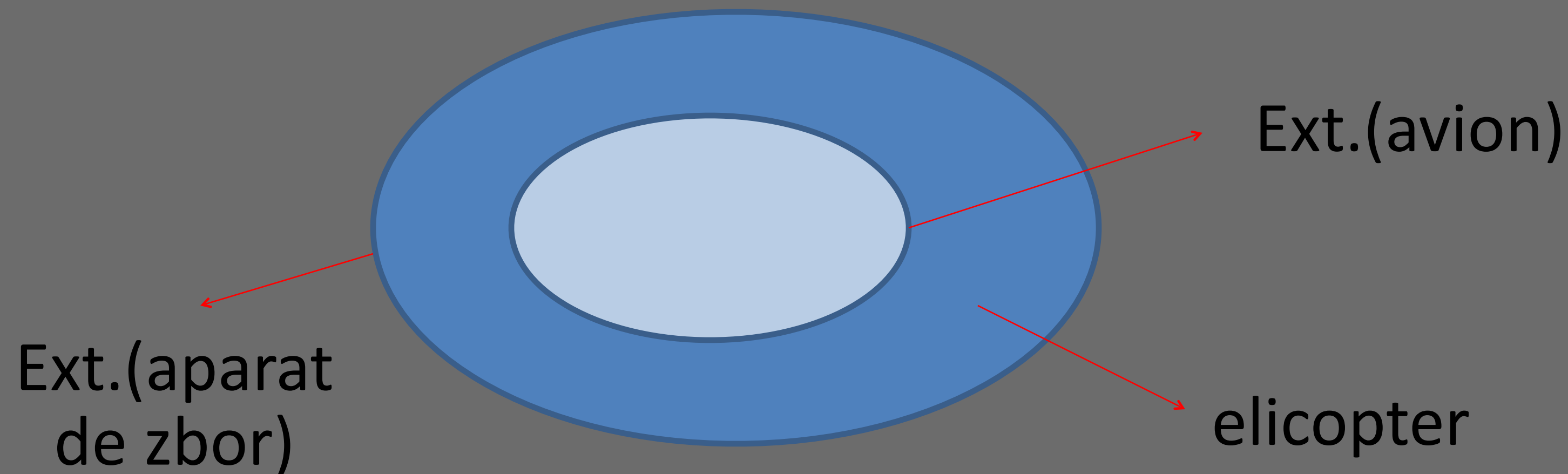
Curs 3

Tipuri de definiții ERONATE

(1) Definiții prea largi

- Expresia prin care definim (**definiens**) se aplică unor obiecte cărora nu li se aplică termenul de definit (**definiendum**)
- Cu alte cuvinte: extensiunea definiendum-ului este strict inclusă extensiunii definiens-ului.

Exemplu: avion = aparat de zbor

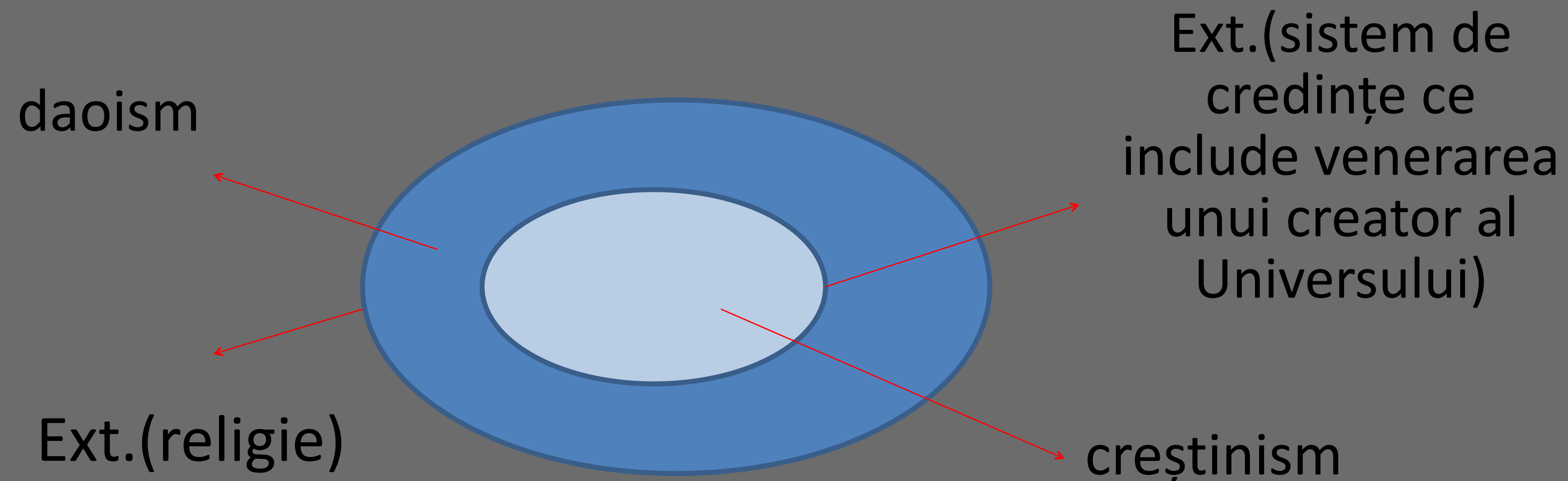

Tipuri de definiții ERONATE

- Definiții prea înguste

Definiendum-ul (termenul de definit) se aplică mai multor lucruri decât **definiens-ul** (expresia prin care definim).

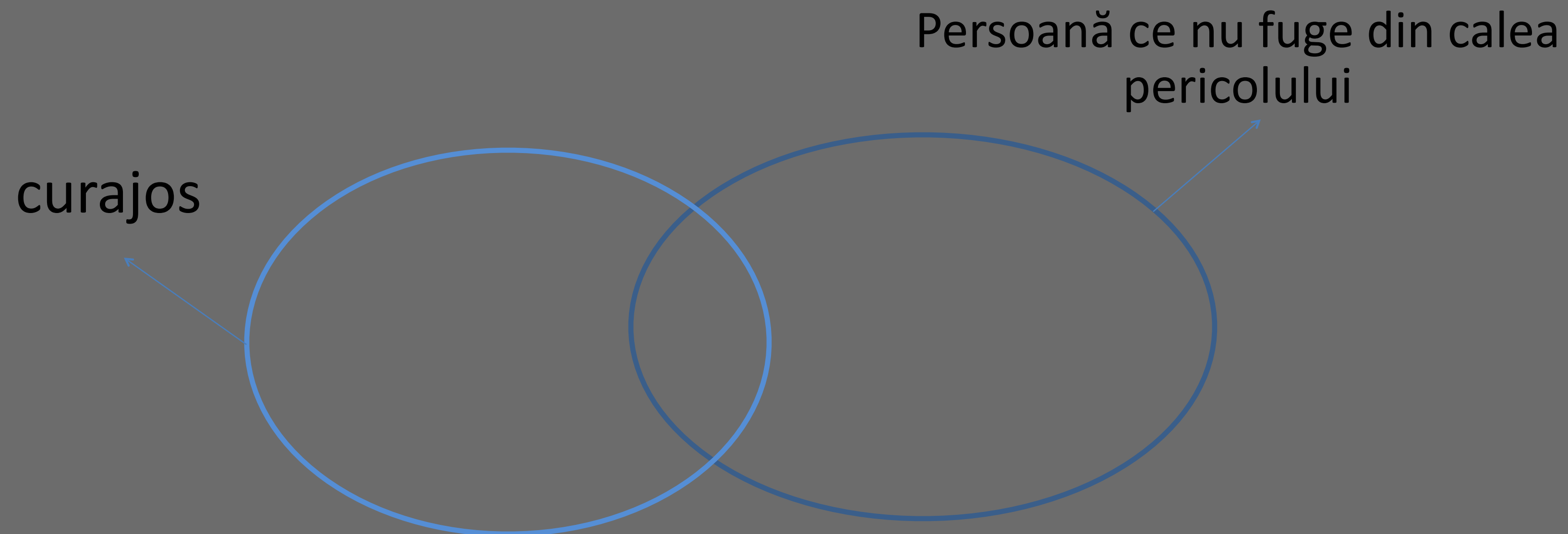
Exemplu: religie = sistem de credințe ce include venerarea unui creator al Universului

Tipuri de definiții ERONATE

- Definiții prea largi și prea înguste

Exemplu: curajos = persoană ce nu fuge din calea pericolului

Tipuri de Definiții

-

Lexicale

Pătratul = df. Rombul cu unghiuri drepte

-

Stipulative

OZN =df. Obiect zburător neidentificat

-

De Precizare

Reducerea de 50% se acordă bătrânilor.

Prin bătrân se înțelege persoană cu vârsta de 65 de ani sau mai mult.

Tipuri de definiții

I. Definiții lexicale

- Descriu înțelesul unui termen.

Exemplu:

“Un număr prim este un număr natural mai mare decât 1 și care se divide doar cu 1 sau cu el însuși.”

Condiții de corectitudine

- (1) Def. trebuie să nu fie prea largi.
- (2) Def. trebuie să nu fie prea înguste.

Tipuri de definiții

II. Definiții stipulative

- Definiții folosite pentru a introduce în uz noi înțelesuri ale unui termen.
- Des întâlnite în știință:

“vom numi prin Neptun acea planetă a cărei existență explică perturbările în orbita lui Uranus”

Tipuri de definiții

III. Definiții utile pentru a face extensiunile anumitor termeni mai precise

(1) Ne ajută să fixăm temporar extensiunile termenilor vagi.

“**Copiilor** le este interzis accesul în acest parc.”

Prin *copil* se înțelege persoană până la 15 ani.

(2) Ne ajută să fixăm temporar extensiunile termenilor ambigui.

“Animalele nu sunt dotate cu **limbaj**”

Prin *limbaj* se înțelege ...?

Criterii pentru a crea definiții corecte

(1) Raport de identitate (sa nu fie prea larga sau prea ingusta)

(2) Evitați definițiile circulare 😊

Exemplu: Timpul este o cantitate măsurată cu ajutorul ceasului.

(3) Evitați exprimările metaforice!

Exemplu: “analiza matematică este simfonia infinitului” (D. Hilbert, matematician).

(4) Evitați definițiile persuasive = nu folosiți termeni care au conotații puternic pozitive sau negative.

Exemplu: “democrația este dictatura majorității/gloatei needucate”,
“avortul este terminarea sarcinii prin uciderea fătului”.

(5) Apelați la elemente esentiale ale termenului definit

! Termenii pozitivi trebuie definiți fără apel la negație

Omul=df. Animalul fără coadă și coarne

! Termenii negativi trebuie definiți apelând la negație

Orb=df. Ființă care nu vede

Cum definim corect?

PROGRAMMER

🔊 n. [*proh*-gram-er]

someone who solves a problem
you didn't know you had in a
way you don't understand.

See also **WIZARD, MAGICIAN**

clapping
(verb)

Repeatedly high-fiving yourself
for someone else's accomplishments.

Hand Sanitizer
(noun)

The best way to find
cuts you never knew you had

Tehnici de definire

- (1) Definirea prin sinonime
- (2) Definirea prin ostensiune
- (3) Definirea prin gen proxim și diferență specifică
 - (a) Identificăm cea mai largă categorie de obiecte căreia i se aplică termenul
 - (b) Eliminăm obiectele cărora nu li se aplică.

Exemple:

Pătratul este rombul cu unghiuri drepte.

Pătratul este dreptunghiul cu laturi egale.

- Construiți o definiție prin gen proxim și diferență specifică.
- Construiți o definiție pentru un termen la alegere care să încalce cel puțin 3 reguli ale definiției.

Decideți dacă următoarele definiții sunt corecte
Dacă sunt corecte determinați dacă sunt definiții prin sinonime, ostensiune
sau gen proxim/diferență specifică

1. Speranța este substanța spre care tind lucrurile.
2. Iubirea este modul naturii de a păcăli oamenii să se reproducă.
3. Religia este un substantiv. Fiica Speranței și Fricii, care explică Ignoranței natura Necunoscutului.
4. Justiția este calitatea de a fi just.
5. Păsările sunt animale cu pene care pot zbura.
6. Omul este o trestie cugetătoare.
7. Sportul este activitatea sportivului.
8. Gustul este lucrul despre care nu se discută.
9. Asasinatul este omorul deliberat al ființei umane.
10. Hexagonul este o figură înscrisă în plan care are șase laturi egale și șase unghiuri egale.
11. Poeții sunt cei precum Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Ion Barbu, etc.
12. Acesta este un cerc ○.

Copiii (k) și mincinoșii (l)

Mihai le propune prietenilor următoarea problemă:

- Copiii spun mereu adevărul, mincinoșii mint mereu. Se întâlnesc șase persoane, unii copii, alții mincinoși. Să-i notăm cu litere de la A la F. Știm că C și E sunt copii, iar C spune că D e mincinos. A spune că B spune că D spune că E spune că F neagă că C este copil. Dacă B este mincinos, câți copii erau în grupul menționat?

Victor adaugă:

- Pentru a rezolva problema trebuie să acceptăm că două negații succesive se anulează.

Enunțuri

(1)Enunțuri declarative

Acțiunea realizată: asertarea

- Exemplu: “Este un laptop pe masă.”
-

(2)Enunțuri interogative

Acțiunea realizată: interogarea

- Exemplu: “Chiar este un laptop pe masă?”

(3)Enunțuri imperative

Acțiuni realizate: comenzi etc.

- Exemplu: “Pune laptopul pe masă!”

Care au valoare de adevăr?

Cum atribuim valoarea de adevăr?

1. Zăpada este albă.
2. $2+3=5$
3. $33=21$
4. Îmi place culoarea verde.
5. Legea x trebuie adoptată deoarece nu contrazice sistemul y.
6. Sensul vieții umane este căutarea Binelui.
7. Această propoziție este adevărată.

To say of what is that it is not, or of what is not that it is, is false, while to say of what is that it is, and of what is not that it is not, is true.
(Aristotel)

„Zăpada este albă” este adevărată dacă și numai dacă zăpada este albă.
(Tarski)

Adevăr obiectiv vs. subiectiv

“Prin acest loc a trecut un dinozaur acum 66 de milioane de ani.”

“De-a lungul vieții, până în acest moment, x a scris un număr par de linii de cod.”

“Conjectura lui Goldbach: orice număr par este egal cu suma a două numere prime”.

“Numărul de trabucuri pe care le-a fumat Freud este impar.”

“București este capitala României.”

“Berea are un gust foarte bun.”

Adevăr obiectiv vs. subiectiv

P = “Este un laptop pe masă”, “Vârful X se află la Y metri”.

- “Există o stare de lucruri care face în așa fel încât P să fie adevărată” = P este un adevăr obiectiv.
- P este adevărată indiferent de existența unui observator.

Adevăr subiectiv = adevărul lui P este dependent de existența unui observator.

Ce este adevărul?

- Adevăr corespondență
- Adevăr coerență
- Pragmatism
- Deflaționism

Adevăr obiectiv

Puteți să vă imaginați o lume (să-i spunem Pământ Geamăn) în care nu există ființe raționale. Ar mai exista enunțuri adevărate pe Pământul Geamăn?

The Kuleshov Effect

Adevăr *a priori* vs. *a posteriori*

Adevăr *a priori* = adevăr care poate fi cunoscut fără apel la experiență (= contact cu lumea externă).

Exemple:

“5+7=12”

“Ori este un laptop pe masă, ori nu este un laptop pe masă.”

- **Tautologie** =

- “Toți celibatarii sunt necăsătoriți.” “Toate triunghiurile au trei laturi”.

- **Contradicție** =

$A \& \sim A$

$\sim(A \vee \sim A)$

Adevăr *a priori* vs. *a posteriori*

Adevăr *a posteriori* = adevăr ce nu poate fi cunoscut decât prin apel la experiență (= contact cu lumea externă).

Exemple:

- Adevărurile empirice

Pe masă e un laptop.

Azi e marți.

Relativism

Relativism – cu privire la gusturi → mari șanse să fie o viziune plauzibilă.

“Berea are un gust bun” → există ceva obiectiv (un fapt, un lucru?) în virtutea căruia propoziția ar fi adevărată? Se pare că nu.

Comparați cu:

“București este capitala României” → este adevărată în virtutea existenței unui fapt (obiectiv), și nu în virtutea dorințelor/preferințelor noastre.

Ce s-ar întâmpla dacă nimeni nu ar mai crede că București este capitala României? Să zicem că, de mâine, toată lumea crede că Iași este capitala României. Propoziția de mai sus ar deveni falsă.

“Vârful Everest se află la o înălțime de 8848 metri.” → este adevărată indiferent de dorințele/preferințele/**credințele** noastre. Chiar și atunci când nimeni nu o credea era adevărată!

Era adevărată când nu exista unitatea de măsură *metru*?

Adevăr analitic vs. sintetic (empiric)

Adevăr analitic = adevăr în virtutea înțelesurilor părților componente ale respectivului enunț.

“Toți celibatarii sunt necăsătoriți.”

“Ori se află un laptop pe masă, ori nu se află.”

- Tautologiile

Adevăr sintetic/empiric = ?

Analitic – Sintetic

A priori – A posteriori

Necesar - Posibil

A priori – analitic – bazat pe sens (tautologie, contradicție, necesar)

A posteriori – sintetic – bazat pe experiență (posibil, contingent)

Considerați că enunțurile a posteriori sunt necesare sau posibile?
Argumentați-vă răspunsul!

Ion Barbu – poet
Dan Barbilian – matematician

(i) Ion Barbu este Dan Barbilian (enunț de identitate)

Cum am aflat acest lucru?

Am citit despre poet și am aflat că era un pseudonim. (empiric)

Enunțul de identitate (i) este necesar sau contingent?

Există enunțuri a posteriori necesar adevărate?

Cunoaștere

Cum ați defini cunoașterea?

Atitudini epistemice: opinie, cunoaștere

Def. 1. “Cunoaștere = opinie adevărată”

S știe că P =

(1) S crede că P

(2) P este adevărată

Obiecții:

(a) Def.1. ar putea fi prea îngustă:

- Există cunoaștere care nu este opinie adevărată? Nu.

(b) Def. 1. ar putea fi prea largă:

- Există opinii adevărate care nu sunt cunoscute? Da.

“- De ce nu ne-ai spus și nouă, dacă știai?! -Păi nu știam, a fost pură întâmplare! Am ghicit!”

Atitudini epistemice: opinie, cunoaștere

“Cunoaștere = opinie adevărată justificată”

S știe că P =

(1) S crede că P

(2) Opinia că P este justificată

(3) P este adevărată

Atitudini epistemice: opinie, cunoaștere

-

“Cunoaștere = opinie adevărată justificată” ?

Există cazuri în care putem spune despre cineva că are o opinie adevărată și justificată că P, deși nu știe că P?

Cazurile Gettier.

Bivalența

Orice enunț este adevărat sau fals (nu există o a treia opțiune)

Implică bivalența că TOATE enunțurile au valoare de adevăr?

Implică bivalența că noi CUNOAȘTEM aceste valori de adevăr?

În 2044 va avea loc al Treilea Război Mondial.

În 1930, 13 februarie, ora 15.42, o femeie blondă trecea pe strada x
ținând de mână un copil îmbrăcat în verde.

(L) Această propoziție este falsă.

Dacă L este adevărată, atunci trebuie să se aplice ceea ce spune (că este falsă), deci L este falsă.

Dacă L este falsă, atunci deoarece asta spune, ea este adevărată.

$$(L \rightarrow \sim L) \rightarrow \sim L$$

$$(\sim L \rightarrow L) \rightarrow L$$

Ce se întâmplă cu enunțurile paradoxale?
Idei?

1

2

3

Paradoxuri nerezolvate

- Paradoxul mincinosului/Paradoxul lui Pinocchio
- Paradoxul grămezii